CZASOPISMO TECHNICZNE A
WYDAWNICTWO POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

z. 1-A/2007
ISSN 0011-4561
ISSN 1897-6271

MATEUSZ GYURKOVICH*

REWITALIZACJA TARGU KOŃSKIEGO SMITHFIELD W DUBLINIE – KOMPOZYCJA NOWYCH ZESPOŁÓW MIESZKANIOWYCH

REVITALIZATION OF THE HORSE MARKET SMITHFIELD IN DUBLIN – COMPOSITION OF NEW RESIDENTIAL COMPLEXES

S t r e s z c z e n i e

Struktura urbanistyczna większości miast anglosaskich różni się zasadniczo od tej znanej z kontynentalnej części Europy. Dominującym rodzajem przestrzeni publicznych wydają się być ulice i parki, place są niemal niespotykane. Pozostający przez kilkaset lat pod okupacją angielską Dublin nie jest tutaj wyjątkiem. Także pod względem typologii zabudowy różnice w tradycyjnej tkance miejskiej są znaczące. Rozwój gospodarczy Irlandii w ostatnim dwudziestoleciu i napływ imigrantów z kontynentu przynoszą zmiany inne niż tylko demograficzne – zmienia się także fizyczna struktura miast – a najlepiej jest to widoczne w dynamicznie rozbudowującej się stolicy. Przedstawione w niniejszym artykule efekty rewitalizacji targu końskiego Smithfield wraz z towarzyszącymi mu współczesnymi zespołami mieszkaniowymi obrazują kierunek tych zmian.

Słowa kluczowe: kompozycja urbanistyczna, przestrzeń publiczna, zespół wielofunkcyjny

A b s t r a c t

Urban structure of most Anglo-Saxon cities basically differs from the one known in the continental part of Europe. It seems that the major type of public spaces here are streets and parks whereas squares are uncommon. Dublin, occupied by England for hundreds of years, is not an exception. Also with regard to typology of buildings, the differences in traditional urban tissue are vital. Economic development during the last twenty years and the immigrant influx seem to bring about not only demographic changes, what changes is the physical structure of the cities, with dynamically extending capital being the best example here. The effects of revitalization of the horse market Smithfield together with accompanying residential complexes, described in the present article, illustrate the direction of these changes.

Keywords: urban composition, public space, multi-functional complex

* Dr inż. arch. Mateusz Gyurkovich, Instytut Projektowania Urbanistycznego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Kompozycja urbanistyczna śródmieścia Dublina jest odzwierciedleniem historii miasta pozostającego przez kilkaset lat pod angielską okupacją i pełniącego *de facto* rolę stolicy kolonii blisko położonej, ale za to ubogiej. Skala historycznych gmachów publicznych, zarówno świeckich, jak i sakralnych wraz z towarzyszącymi im przestrzeniami publicznymi (najczęściej o charakterze parkowym, jeśli w ogóle występującymi), odpowiada prowincjonalnemu miastu w Anglii. Chlubnym wyjątkiem jest kampus Trinity College, założony z rozmachem na wzór uniwersytetów angielskich[1]. Dla przybysza z kontynentalnej części Europy, przyzwyczajonego do różnorodności miejskich przestrzeni publicznych, przede wszystkim mnogości placów z dominantami w postaci charakterystycznych budynków, miasto wydaje się obce, nieprzyjazne, nawet nieciekawe na pierwszy rzut oka. Poza kilkoma ulicami w ścisłym centrum, których i tak nie uchroniono od późno modernistycznych interwencji rozsadzających historyczną strukturę, w mieście dominują, znane z całych Wysp Brytyjskich, szeregi *townhouses*. Skala ulic dostosowana jest przede wszystkim do tej, głównie jednorodzinnej, zabudowy. Charakter architektury również przywodzi na myśl angielskie lub nawet amerykańskie dzielnice mieszkaniowe.

Odzyskanie przez Irlandię niepodległości w 1922 roku było pierwszym krokiem w kierunku wyciągnięcia kraju z kryzysu i izolacji. Jednak, także wskutek wspólnoty językowej, kulturowej i wieloletniej koegzystencji, w architekturze i urbanistyce kopiowano przede wszystkim „sprawdzone" wzory brytyjskie. Dopiero przystąpienie do EWG w 1973 roku dało Irlandii możliwość korzystania z kredytów niezbędnych do restrukturyzacji i rozwoju gospodarki oraz pełnego uniezależnienia się, również w warstwie kulturowej, od Wielkiej Brytanii. Przyczyniły się do tego także takie czynniki, jak: większa mobilność młodych Irlandczyków, powrót Amerykanów o irlandzkich korzeniach do ojczyzny, a także napływ imigrantów i pracowników sezonowych z południa Europy, a w ostatnich latach – Polski, Czech i Słowacji[2]. Republika Irlandii jest obecnie jedną z najdynamiczniej rozwijających się gospodarek Unii Europejskiej, co przekłada się na zmianę wizerunku irlandzkich miast i miasteczek. Dublin, podobnie jak niegdyś Paryż czy Berlin, stał się **największym europejskim placem budowy**.

Jednym z elementów podtrzymujących irlandzką tożsamość narodową przez wieki angielskiej dominacji była, obok religii, hodowla koni i kuców. W każdym nieomal miasteczku znajdowały się targi końskie, rozgrywano także zawody w różnych konkurencjach. W Dublinie miejscem tych targów było położone po północnej stronie rzeki Liffey, na zachodnich obrzeżach miasta (dzisiaj bardzo blisko centrum), Pole Kowali – Smithfield[3].

Po przystąpieniu do EWG wobec charakterystycznego dla wielu miast anglosaskich po obu stronach Atlantyku zjawiska *urban sprawl*, które nie ominęło Dublina, władze zdecydowały się mu przeciwdziałać. Kolejne plany rewitalizacji centrum[4] zakładały ożywienie śródmieścia poprzez stworzenie przestrzeni do mieszkania i pracy atrakcyjnych dla młodych, wykształconych ludzi (niekoniecznie irlandzkiego pochodzenia). Po latach funkcjonowania jako przestrzeń jedynie targowa, a w godzinach popołudniowych – opustoszała, władze miasta, urbaniści i deweloperzy dostrzegli w końcu niewykorzystany potencjał największej z otwartych przestrzeni miejskich z początkiem lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku.

Pierwszą poważną współczesną inwestycją przy Smithfield była rewitalizacja poprzemysłowego terenu dawnej gorzelni Old Jameson's Destillery, w której w latach 1780–1971 produkowano whiskey. Realizacja projektu nazwanego Smithfield Village została ukończona w 1997 roku[5]. Ten wielofunkcyjny zespół idealnie wpisuje się w historyczne pozostałości pofabryczne, wykorzystując część historycznej struktury. Zespół składa się z dużego parkingu podziemnego, sklepów, galerii sztuki i centrum rozrywki na parterze. Od strony placu usytuowano hotel wraz z Centrum Tradycyjnej Muzyki Irlandzkiej. Na wyższych piętrach mieszczą się 224 mieszkania (dwu-, trzy- i czteropokojowe) z dostępem do ogrodów na dachach. Do mieszkań prowadzi dziewięć klatek schodowych (z windami). W centralnej części założenia stworzono muzeum ukazujące historyczny proces produkcji alkoholu, które jest obecnie jedną z atrakcji turystycznych miasta. Jest nią również dwukondygnacyjna platforma widokowa, umieszczona na szczycie 80-metrowego komina, skąd roztacza się widok na całe miasto. Przejażdżka panoramiczną windą oferuje niecodzienne widoki na teren całego Smithfield.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Kompozycja zespołu otwarta jest do wewnątrz poprzez szereg wąskich przejść, pasaży i uliczek pieszych, którym towarzyszą owalne placyki. Największy, półokrągły, towarzyszy części hotelowej i kominowi widokowemu, a poprzez ażurową kolumnadę łączy się z przestrzenią publiczną placu. Większość tych wnętrz jest ogólnodostępna, pełni wymienione powyżej funkcje publiczne. Od strony sąsiadujących ulic, a zwłaszcza Bow Street, zespół wydaje się być zamknięty, dostępny jedynie przez nieliczne bramy w kamiennych murach i strzeżony przez wielokątne wieże mieszkalne. Architektura kompleksu utrzymana jest w stylistyce późnego postmodernizmu. Elementy nowe odróżniają się od zastanej struktury poprzez zastosowanie kontrastu materiałów, takich jak stalowa okładzina, kolorowy tynk i duże przeszklenia. Całość nie przekracza 7 kondygnacji.

Jedną z milenijnych inwestycji dublińskich było otworzenie linii tramwajowej Luas, przebiegającej przez centrum miasta po północnej stronie rzeki i łączącej dwa dworce kolejowe: Conolly Station po wschodniej i Heuston po zachodniej stronie miasta. Przebiegając po południowej krawędzi placu Smithfield, tramwaj podniósł atrakcyjność miejsca na tle oddzielających go wciąż od ścisłego centrum opustoszałych dzielnic składowo-mieszkaniowych, gdzie wysokość zabudowy nie przekracza zazwyczaj dwóch kondygnacji. Architekci z biura McGarry Ni Enaigh[6] zrealizowali na przełomie stuleci projekt rewitalizacji przestrzeni placu – Smithfield Plaza. Pamiętając o odbywających się targach i planując w tym miejscu organizację innych imprez masowych, zdecydowano się jedynie na wymianę posadzki placu oraz ustawienie szeregu wysokich latarni gazowych o współczesnej formie (z dodatkowym oświetleniem elektrycznym), domykając optycznie zachodnią pierzeję placu. Smithfield miało stać się irlandzką wersją Piazza Navona, miejscem tętniącym życiem przez całą dobę[7].

Zaniedbane, w większości opuszczone niskie kamieniczki po zachodniej stronie placu wyburzono (w maju 2006 roku pozostało ich zaledwie kilka), by stworzyć kolejny współczesny zespół wielofunkcyjny (z przewagą funkcji mieszkaniowej) zrealizowany przez konsorcjum Fusano. Projekt przewidywał wybudowanie 23-piętrowej wieży mieszkalnej z usługami na niższych kondygnacjach otoczonej przez 9- i 10-kondygnacyjne budynki usytuowane w dwóch rzędach wzdłuż zachodniej pierzei placu, tworzące, podobnie jak w przypadku Smithfield Village, wewnętrzne piesze uliczki, łukowate zaułki i niewielkie placyki[8]. Ostatecznie wysokość wieży mieszkalnej zredukowano do 13 kondygnacji, dostosowując ją do skali placu. Poza mieszkaniami w zespole zaprojektowano hotel, centrum konferencyjne, przestrzenie biurowe, handlowe i usługowe oraz przedszkole i żłobek. Ciekawa kompozycja publicznych przestrzeni, wraz z funkcjami towarzyszącymi tworzy atrakcyjny fragment miasta otwierający się na przestrzeń Smithfield Plaza. Brak zieleni w pobliżu miejsca zamieszkania jest charakterystyczny dla Dublina. Rekompensowany jest w postaci parków – w pobliżu Smithfield znajduje się największy w mieście Phoenix Park. Na dachach zastosowano zielone tarasy. Architektura tego zespołu jest zdecydowanie współczesna, operująca dużymi przeszkleniami, balkonami, tarasami. Współcześnie zastosowano także historyczne materiały, takie jak cegła klinkierowa i patynowana miedź w zestawieniu ze szkłem, blachą cynkowo-tytanową i płaszczyznami tynkowanymi. Atrakcyjna forma zamieszkania przyciąga młodych mieszkańców i najemców lokali usługowych.

Zmieniając całkowicie charakter i skalę zabudowy, a także formułę użytkowania przestrzeni publicznych, władze, architekci i deweloperzy zmieniają sposób postrzegania miasta. Dublin z prowincjonalnej metropolii staje się powoli metropolią europejską. Rewitalizacja rejonu Smithfield wydaje się być sukcesem. Zmienia się model zamieszkiwania. Ludzie chętnie kupują mieszkania w ciekawie skomponowanych wielorodzinnych zespołach, położonych w centrum miasta, oferujących także możliwość spędzania wolnego czasu w inny sposób niż dzieje się to w ciągnących się w nieskończoność podmiejskich „szeregówkach".

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Przypisy

[1] Trinity College, najstarszy irlandzki uniwersytet, założyła go w 1592 roku królowa Elżbieta I na gruntach sekularyzowanego klasztoru augustianów w południowo-wschodniej części miasta (por.: L. Gerard-Sharp, T. Perry, *Irlandia*, Warszawa 2005).
[2] Szacuje się, że obecnie 1/4 mieszkańców 800-tysięcznego Dublina stanowią Polacy, por.: www.gazeta.pl.
[3] Pomimo śródmiejskiego położenia, tradycyjny targ koni i kuców odbywa się tutaj wciąż w każdą pierwszą niedzielę miesiąca.
[4] The Urban Renewal Scheme 1986–1994, a następnie The Urban Renewal Scheme 1994–1997, por.: *Modern Dublin*, www.enfo.ie.
[5] Autorzy: A & D Wejchert & Partners, Dublin: Andrzej Wejchert, Danuta Kornaus-Wejchert z zespołem; por. np.: www.wejchert.ie, *Dublin, A Celebration by Paddy Liddy*, Dublin 2000, Irish Architectural Review, Vol. 3, 2001.
[6] Por.: www.irish-architecture.com.
[7] Por.: F. McDonald, *Smithfield: gargantuan design, no culture*, [w:] The Irish Times.
[8] Autorzy projektu: Horan Keogan & Ryan, Dublin 2001–2005, por.: przyp. 7.

Urban composition of Dublin's city core reflects the history of the city, occupied by England for hundreds of years, in fact, playing the role of the capital of the closely situated but poor colony. The scale of historic public buildings, both secular and sacral with accompanying public spaces (most frequently parks, if so) correspond with provincial town in England. The campus Trinity College is a glorious exception, founded with a flourish, on the model of English universities[1]. For a newcomer from the continental part of Europe, accustomed to variety of urban public spaces, especially to a multitude of squares with dominants of characteristic buildings, the city seems to be strange, unfriendly or even unattractive at first sight. Apart from several streets in the very centre, marked with late modernist interventions organizing historic structure, the city is dominated by rows of town-houses, known in the whole British Isles. The scale of the streets matches first and foremost this, mostly detached type of houses. The character of architecture also brings associations of English or even American residential districts.

Regaining independence by Ireland in 1922 was the first step towards getting the country out of crisis and isolation. However, as a result of language and cultural community and long term coexistence both in architecture and urbanism mostly "tested" British patterns were copied. It was only when Ireland joined EWG in 1973 when it became possible to take loans necessary for restructuring and development of the economy and gain a full, also cultural independence from Great Britain. The following factors contributed to this as well: greater mobility of Irish young people, return of Americans with Irish roots to motherland and the influx of immigrants and season workers from southern Europe and in recent years from Poland, The Czech Republic and Slovakia[2]. The Republic of Ireland is presently one of the most rapidly developing economies of European Union which results in the change of image of Irish cities and towns. Dublin, similarly to Paris or Berlin formerly, has become **the biggest European building site**.

One of the elements maintaining Irish national identity for centuries of English dominance, next to religion, was horse and pony breeding. There was a horse market in almost every town and competitions in different events were held. In Dublin, the market was situated in Smithfield[3], in the north side of the Liffey River, in western suburbs of the city, now very close to the centre.

After Ireland joined E.E.C Dublin's authorities decided to counteract the phenomenon of urban sprawl, characteristic for many Anglo-Saxon cities on both sides of the Atlantic which did not avoid

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Dublin. Further plans concerning revitalization of the centre[4] provided for reviving the city core by creating residential and office spaces which would attract young, educated people (not necessarily of Irish origin). After many years of functioning only as a trade space, deserted in the afternoons, the authorities, urban planners and developers finally noticed unexploited potential of one of the biggest open public spaces, at the beginning of the 90s of the previous century.

The first serious modern investment at Smithfield was the revitalization of the post-industrial area of the former distillery Old Jameson's Destillery, where in years 1780–1971 whiskey was produced. Smithfield Village was accomplished in 1997[5]. This multifunctional complex perfectly inscribes in historic ruined factory buildings, using some parts of historic structure. The complex includes an underground parking space, shops, an art gallery and a centre of entertainment on the ground floor. On the side of the square a hotel and the Centre of Traditional Irish Music were situated. On upper floors there are 224 flats with two, three or four bedrooms with an access to roof gardens. The flats are entered through nine staircases with lifts. The central part of the complex rooms a museum presenting the historical process of producing alcohol, one of the city tourist attraction. Equally attractive for tourists is a two-storey viewing platform, placed on a top of an 80 meter long chimney overlooking the whole city. A ride in a panoramic lift offers uncommon views of the entire Smithfield.

The composition of the complex is open towards the interior through numerous narrow passages and footpaths accompanied by little oval squares. The biggest one, semicircular, is attached to the hotel and the chimney and through an azure colonnade it connects with the public space of the square. Most of these interiors if freely accessible, equipped with public functions, mentioned above. On the side of the nearby streets, particularly Bow Street, the complex seems to be closed, available only through a small number of gates in stone walls, guarded by polygonal residential towers. The architecture of the complex is maintained in the stylistics of late modernism. New elements differ from the original structure due to applying contrast of materials such as steel lining, colored plaster and huge glazing. The whole complex is not more than seven storeys high.

One of the millennium Dublin's investments was the opening of a tram way Luas running through the centre on the north side of the river, linking two railway stations Conolly Station in the east and Heuston in the west of the city. The tram runs along the south edge of Smithfield square which made the place even more attractive in comparison with deserted warehouse and residential districts separating it from the city core. Designers from McGarry Ni Enaigh office[6] accomplished a project of revitalization of Smithfield space – Smithfield Plaza, at the turn of the centuries. Bearing in mind the horse market and other mass happenings, they only decided to change the floor of the square and position a row of gas street lamps of a contemporary form (with additional electrical lighting) closing visually western frontage of the square. Smithfield was supposed to become an Irish version of Piazza Navona, a place teeming with life day and night[7].

Run down, mostly deserted, low tenement houses on the western side of the square were demolished (in May 2006 there were only a few left) in order to create another contemporary, multifunctional complex (mostly residential) realized by Fusano consortium. The project suggested construction of a 23-storey residential tower with services on lower floors, surrounded by nine and ten--storey buildings situated in two rows along the western frontage of the square. The buildings were to be connected by a net of footpaths, passages and little squares similarly to Smithfield Village[8]. Finally, the height of the tower was reduced to 13 storeys to adjust it to the scale of the square. Apart from residential spaces, the complex contains a hotel, a conference centre, office, trade and service space, kindergarten and play school. An interesting composition of public spaces together with accompanying functions creates an attractive fragment of the city open to the space of Smithfield Plaza. Lack of greenery in the vicinity of residential areas is quite typical for Dublin. It is compensated by parks, the biggest city park – Poenix Park is situated just near Smithfield. Green terraces have been applied on the roofs. The architecture of this complex is definitely modern, using huge glazings, balconies, terraces. Also some

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

of the historic materials have been applied in a contemporary way, for example clinker brick, patina copper combined with glass, zinc and titanium plate and plastered planes. Pretty form of living attracts young dwellers and renters of service spaces.

Changing completely the character and the scale of buildings as well as the form of usage of public spaces the authorities, designers and developers modify the perception of the city. Dublin slowly transforms from a provincional metropolis into European metropolis. Revitalization of the Smithfield area seems to be successful. The model of dwelling is changing. People are willing to buy flats in attractively composed residential complexes situated in the city centre, giving way to spending free time in a different way than in continually extending town-houses.

Endnotes

[1] Trinity College, the oldest Iris university, founded by Queen Elizabeth I in 1592, on the grounds of secularized Augustian Convent In south – east part of the city (see: L. Gerard-Sharp, T. Perry, *Ireland*, Warszawa 2005).
[2] It is estimated that today one forth of the citizens of Dublin with the population of 800 thousands people are Poles, see: www.gazeta.pl.
[3] Despite central location, traditional horse and pony fair still takes place here in every first Sunday of a month.
[4] The Urban Renewal Scheme 1986–1994, and then The Urban Renewal Scheme 1994–1997, see: *Modern Dublin*, www.enfo.ie.
[5] Authors: A & D Wejchert & Partners, Dublin: Andrzej Wejchert, Danuta Kornaus-Wejchert with team; see: e.g. www.wejchert.ie, *Dublin*, *A Celebration by Paddy Liddy*, Dublin 2000, Irish Architectural Review, Vol. 3, 2001.
[6] See: www.irish-architecture.com.
[7] See: F. McDonald, *Smithfield: gargantuan design, no culture*, [in:] The Irish Times.
[8] Authors of project: Horan Kogan & Ryan, Dublin 2001–2005, see: endnote 7.

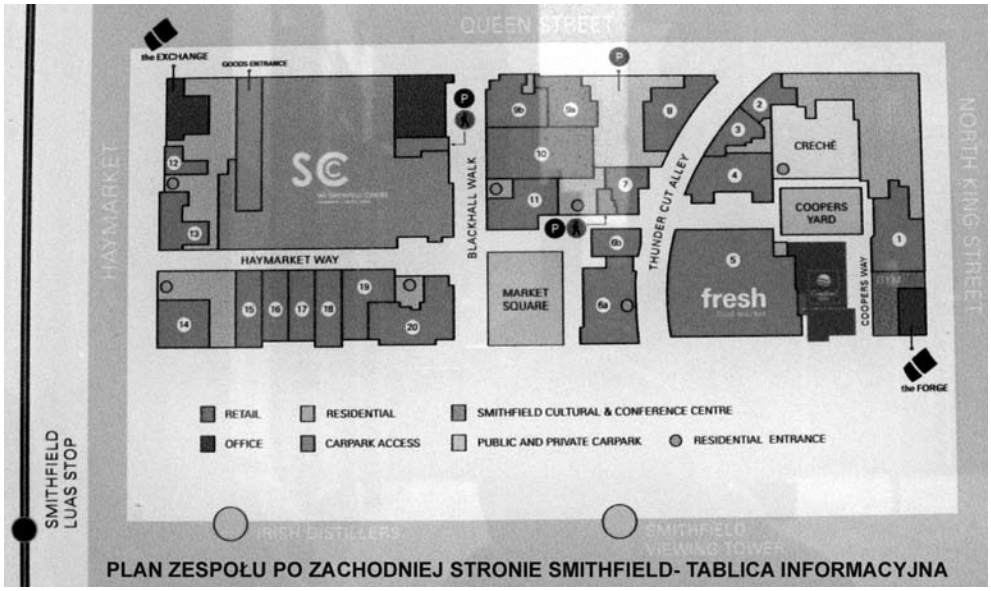

Il. 1. Plan zespołu wielofunkcyjnego po zachodniej stronie placu

Ill. 1. The plan of the complex on the west side of the square

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Il. 2. Zespoły zabudowy wokół placu Smithfield w Dublinie

Ill. 2. Complexes around the Smithfield in Dublin

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ